

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ The Monk's Role in Community Development of Rattanaaburi Subdistrict Surin Province.

พระครูรัตนโรภาส¹, และวัชรินทร์ สุทธิชัย²

Phrakrattanasaropas¹, and Watcharin Sutthisai²

¹นักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²อาจารย์ คณรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Master Student of Public Administration Degree Program in Public and Private Management

Rajabhat Maha Sarakham University

²Lecturer from the Faculty of Public Administration and Political Science Rajabhat Maha Sarakham University

Corresponding Author Email: Phakruratanana_p@hotmail.com

Received: 31 August 2020

Revised: 15 October 2020

Accepted: 19 October 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ระดับการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ 2) ปัจจัยบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน และ 3) ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปี ในตำบลรัตนบุรี จำนวน 256 คน กำหนดขนาดจากสูตรของ Yamane โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สหสัมพันธ์ และการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงด้วยวิธี Enter ผลการวิจัยพบว่าระดับการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 ตัวแปร โดยเรียงตามลำดับสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ ปัจจัยด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ($\beta = .307$) ปัจจัยด้านการศึกษาสงเคราะห์ ($\beta = .281$) และปัจจัยด้านสาธารณสงเคราะห์ ($\beta = .228$) ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรได้อย่างถูกต้องร้อยละ .593 ($R^2 = 59.30$) ข้อเสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี 3 ลำดับแรก ได้แก่ ควรจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนในการใช้สถานที่ของวัดเพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ($f = 24$) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมกับอปท. ($f = 20$) และควรประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณสำหรับเป็นทุนการศึกษาแก่เด็ก ($f = 18$)

สำคัญ: บทบาท, การพัฒนา, พระสงฆ์

Abstract

This research aimed to study 1) The monk's role in community development. 2) factors affecting the monk's role in community development and 3) Suggestions of monk's role in community development of Rattanaaburi Subdistrict Surin Province. Samples were household heads, consisted of 256 samples, calculated from Yamane formulation and data was collected by using a questionnaire. Statistics used in analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, correlation, and multiple linear regression analysis with enter method. Research results found that monk's role in community development, in overall, was in high level. Factors statistically affected the monk's role in community development at the significant level of .01

were found in 3 factors, arranged by coefficient from most to least were; Art and culture promotion Factor ($\beta = .307$), Education welfare factor ($\beta = .281$) and Public welfare factor ($\beta = .228$) which explained the variation correctly 59.30 % ($R^2 = .593$). Suggestions in of monk's role in community development were; Should organize activities with community participation ($f = 24$), should have local arts and culture activity promotion in coordinate with local authorities ($f = 20$) and should coordinate with government agencies in fund requisition for children's scholarships ($f = 418$).

Keywords: Role, Development, Monk

บทนำ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ห้าทศวรรษที่ผ่านมา เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไทยอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม จากสังคมชนบทเป็นสังคมเมืองเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีอาจแยกส่วนออกจากกันได้อย่างอิสระ นั้นเป็นผลมาจากโครงสร้างและพฤติกรรมทางสังคมย่อมมีวัฒนธรรม เมื่อความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมเกิดจากประเทศไทยปรับตัวเป็นประเทศอุตสาหกรรมใช้เครื่องจักรแทนคน นำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายแหล่งที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับการผลิตระบบอุตสาหกรรม ซึ่งก็ต้องต่อสู้กับค่าครองชีพที่สูง การแข่งขัน การฉวยโอกาสจนเกิดภาวะความเครียด ลักษณะเช่นนี้ย่อมทำให้สังคมสูญเสียระเบียบการเปลี่ยนแปลงของสังคมดังกล่าว ทำให้ทุกภาคส่วนหันมาให้ความสนใจในการพัฒนาตนเอง พัฒนางค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี วัฒนธรรม ส่งผลให้แต่ละภาคส่วนเข้ามาส่วนร่วมในการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและหมายความรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคศาสนาด้วย (อัมพร สุคันธวิช และศรีรัฐ โกวงค์, 2553)

ทั้งนี้ ตามทัศนะทางพระพุทธศาสนา มองว่า เมื่อมนุษย์พัฒนาตนเองได้มากขึ้นเพียงใด ย่อมต้องมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อโลกมากเท่านั้น เถกเช่น พุทธดำรัสที่ว่า “พหูชนหิตายะ พหูชนสุขายะ โลกานุกัมปายะ” แปลความว่า (ผู้พัฒนาตนดีแล้วย่อมทำกิจ) เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่ชนหมู่มาก และเพื่อความสุขของสังคมโลก (พระธรรมปิฎก, 2543) และเพื่อตอบสนองต่อปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบัน พระสงฆ์ยุคโลกาภิวัตน์ควรมีบทบาทอย่างกว้างขวางในด้านการแก้ไขและพัฒนาสังคม แต่กระนั้น พระสงฆ์ต้องรู้และเข้าใจหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง และเป็นผู้เคร่งครัดในวัตรปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอด้วย ซึ่งพระสงฆ์มีบทบาทเป็นอย่างมากสำหรับชุมชนแบบชนบท และหากรู้จักดำเนินการให้ดี พระสงฆ์นั้นเองจะเป็นผู้ที่สามารถนำชนบทไปสู่ความเจริญได้โดยวิถีทางที่เหมาะสม และมีหลักเกณฑ์ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านยังอยู่ในสภาพที่ดี และความสัมพันธ์แบบนี้มีลักษณะพิเศษจำเพาะ แต่ในสังคมไทยปัจจุบัน เนื่องจากมีสถาบันอื่น ๆ เข้ามาทำหน้าที่แทนบทบาทต่าง ๆ ทำให้วัดและพระสงฆ์มีส่วนช่วยสังคมน้อยลง ถึงกระนั้นคณะสงฆ์ได้ยึดเป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่จะเข้าไปร่วมพัฒนาชุมชน โดยการแบ่งหน้าที่กันทำจำแนกออกเป็นส่วน ๆ เพื่อความเข้าใจของผู้ที่เข้ามาร่วมพัฒนาชุมชนนั้น เหมือนกันทั่วประเทศหรือสถานที่ที่มีพระสงฆ์ออกไปเผยแผ่สอนนอกประเทศทั่วโลก ปัจจุบันการปกครองคณะสงฆ์ ได้มีองค์กรสูงสุดดูแลความเรียบร้อย คือ มหาเถรสมาคม ได้แบ่งหน้าที่ในการพัฒนาองค์กรและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนออกเป็น 6 ประการ คือ 1) งานการปกครอง เช่น งานด้านการดูแลพระภิกษุสามเณรในวัดและในหน้าที่ ที่ตนรับผิดชอบอยู่ ฯลฯ 2) งานการศึกษา เช่น งานด้านศึกษาวิชาทางพุทธศาสนา ทั้งนักธรรมและบาลี ฯลฯ 3) งานการศึกษาสงเคราะห์ เช่น งานด้านการมอบทุนการศึกษา การตั้งทุน ฯลฯ 4) งานการเผยแผ่ เช่น งานด้านการออกปฏิบัติหน้าที่ของพระธรรมทูต การเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การสอนธรรมในโรงเรียน ฯลฯ 5) งานสาธารณูปการ เช่นงานด้านการก่อสร้างปฏิสังขรณ์ภายในวัดของตน ฯลฯ และ 6) งานสาธารณสงเคราะห์ เช่น การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ให้เกิดขึ้นในชุมชน ฯลฯ ในหน้าที่ทั้ง 6 ประการนี้ คณะสงฆ์ได้ยึดเป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่จะเข้าไปร่วมพัฒนาชุมชน โดยการแบ่งหน้าที่กันทำจำแนกออกเป็นส่วน ๆ

เพื่อความเข้าใจของผู้ที่เข้าร่วมพัฒนาชุมชนนั้น เหมือนกันทั่วประเทศหรือสถานที่ที่มีพระสงฆ์ออกไปเผยแผ่ต่างประเทศทั่วโลก (ปลื้ม โชติขจรยางกุล, 2550)

ดังนั้น จากการที่พระสงฆ์ออกมาแสดงบทบาทในการพัฒนาสังคมในปัจจุบันนี้ ได้เพิ่มบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์และด้านสาธารณสงเคราะห์ให้พระสงฆ์มีบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมที่เห็นได้ชัดคือ เป็นผู้นำทางศีลธรรม เป็นผู้ให้คำปรึกษาด้านจิตใจ และส่งเสริมให้การศึกษาธรรมะ แก่เยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน บริเวณวัดและชุมชนใกล้เคียง พระสงฆ์ในชุมชนมีความผูกพันกับชุมชนอย่างมาก และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน นอกจากนั้นบทบาทสำคัญยิ่งและปรากฏอยู่ทั่วไป ได้แก่ การเข้าไปสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา การเข้าไปบรรยายธรรมแบบผสมผสานกับศาสตร์ปัจจุบัน ตามหน่วยงานทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งเป็นบทบาทเชิงรุก อย่างไรก็ตาม บทบาทพระสงฆ์นั้นจะเกิดขึ้นและประสบความสำเร็จได้ ต้องได้รับการเรียกร้องหรือตอบรับหรือตอบสนองจากสังคมและโดยเฉพาะอย่างยิ่งท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เดียวกับวัด ที่ยังมีวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมและความเชื่ออื่น ๆ ที่มีอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา ดังนั้น จึงเป็นการจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งผู้วิจัยในฐานะของพระสงฆ์ ผู้นำทางศาสนาของชุมชน จึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี ตามทฤษฎีของประชาชนในพื้นที่ ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อที่จะได้นำสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้มาประกอบเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนการพัฒนาชุมชนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐภาคประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยบทบาทของพระสงฆ์ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ที่เป็นหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป หมู่บ้านหนองกา หมู่ 3 บ้านสำโรง หมู่ 4 บ้านหนองกา และ หมู่ 13 ตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ รวมจำนวน 711 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือน ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปของบ้านหนองกา หมู่ 3 บ้านสำโรง หมู่ 4 และบ้านหนองกา หมู่ 13 จำนวน 256 ตัวอย่าง ซึ่งกำหนดขนาดโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเชิงปริมาณ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยบทบาทของพระสงฆ์ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert มี 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert มี 5 ระดับ และตอนที่ 4 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และการหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

1) การหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย โดยการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยการประเมินความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านภาษา และด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการ

วิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง หรือ IOC (Index of item Objective Congruence) ตามวิธีของ Rovinelli and Hambleton (1977) โดยผลการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .67-1.00 ทุกข้อคำถาม และ 2) การหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย โดยการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) โดยผู้วิจัยจะทำการยอมรับค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งฉบับตั้งแต่ .80 ขึ้นไป (Cronbach's α coefficient reliability > .80) ซึ่งจากผลการนำเครื่องมือการวิจัยไปทำการทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ผู้วิจัยพบว่า เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือมีทั้งฉบับเท่ากับ .93

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การผู้วิจัยดำเนินการแต่งตั้งผู้ช่วยวิจัย 3 คน ซึ่งมีสถานะเป็นผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านหนองกา หมู่ 3 หมู่บ้านสำโรง หมู่ 4 และหมู่บ้านหนองกา หมู่ 13 เพื่อช่วยในการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงจนครบตามจำนวน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมทางสถิติเพื่อวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple linear regression analysis; MLRA) โดยใช้การวิเคราะห์แบบกำหนดตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมด (Enter method)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple linear regression analysis; MLRA) แบบกำหนดตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมด (Enter method)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยบทบาทของพระสงฆ์ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีผลการวิจัยซึ่งสามารถนำเสนอได้ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิจัยระดับการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนฯ โดยรวมและในรายด้าน

การพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการเมือง	3.94	0.73	มาก
2. ด้านการปกครอง	4.21	0.61	มาก
3. ด้านเศรษฐกิจ	3.82	0.70	มาก
4. ด้านสังคม	4.25	0.60	มาก
รวม	4.06	0.59	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสังคม ($\bar{X} = 4.25$) มีค่าเฉลี่ยมากเป็นลำดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านการปกครอง ($\bar{X} = 4.21$) มีค่าเฉลี่ยมากเป็นลำดับสอง ด้านการเมือง ($\bar{X} = 3.94$) มีค่าเฉลี่ยมากเป็นลำดับสาม และสุดท้ายได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.82$) มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย

2. ผลการวิจัยปัจจัยบทบาทของพระสงฆ์ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยบทบาทของพระสงฆ์ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

ตัวแปร	Regression Coefficient			
	B (b)	SE	Beta (β)	t
1. ปัจจัยการศึกษาสงเคราะห์	.219	.042	.281	5.187**
2. ปัจจัยสาธารณสงเคราะห์	.268	.077	.228	3.483**
3. ปัจจัยการเผยแผ่ศาสนาธรรม	.091	.071	.081	1.277
4. ปัจจัยการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	.328	.080	.307	4.087**
5. ปัจจัยการพัฒนาจิตใจ	.006	.068	.005	.081
R (Multiple) / R ²		.770 / .593		

จากตารางที่ 2 พบว่า มีจำนวนปัจจัยบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (X_4 , Beta = .307) ปัจจัยการศึกษาสงเคราะห์ (X_1 , Beta = .281) และปัจจัยสาธารณสงเคราะห์ (X_2 , Beta = .228) โดยตัวแปรปัจจัยการส่งเสริมการพัฒนา นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดสุรินทร์ทั้งหมดนั้น มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกับการส่งเสริมการพัฒนา ในระดับปานกลาง ($R = .770$) และสามารถร่วมกันพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ การพัฒนานักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดสุรินทร์โดยรวมที่เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัวแปรได้อย่างถูกต้องร้อยละ 59.30 มีค่า $R^2 = .593$ โดยมีค่า $F = 72.839$

3. ผลการวิจัยข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (f)
ด้านการศึกษาสงเคราะห์	
1. ควรประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณสำหรับเป็นทุนการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน	18
2. ควรดำเนินการสนับสนุนเด็กที่ขาดแคลนทุนทรัพย์อย่างต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษา	9
ด้านสาธารณสงเคราะห์	
ควรจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนในการความสะอาดแก่ประชาชนในการใช้สถานที่ของวัดในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา	24
ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม	

ควรมีการแสดงธรรมเทศนาในหัวข้อที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตในปัจจุบัน	13
ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	
พระสงฆ์ควรร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น	20
ด้านการพัฒนาจิตใจ	
1. ควรจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมประจำหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนเกิดความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม	15
2. ควรจัดให้มีการอบรมเพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงหลักธรรมในการพัฒนาทางด้านจิตใจ	5

จากตารางที่ 3 พบว่า ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์มีดังนี้

1. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีข้อเสนอแนะคือ พระสงฆ์ควรประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณสำหรับเป็นทุนการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ควรดำเนินการสนับสนุนเด็กที่ขาดแคลนทุนทรัพย์อย่างต่อเนื่องในทุกกระชั้น การศึกษา และควรจัดให้มีกองทุนเพื่อการสนับสนุนการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน
2. ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ มีข้อเสนอแนะคือ พระสงฆ์ควรจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนในการความสะดวกแก่ประชาชนในการใช้สถานที่ของวัดในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา
3. ด้านบทบาทการเผยแผ่ศาสนาธรรม มีข้อเสนอแนะคือ พระสงฆ์ควรมีการแสดงธรรมเทศนาในหัวข้อที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตในปัจจุบัน
4. ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มีข้อเสนอแนะคือ พระสงฆ์ควรร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น
5. ด้านการพัฒนาจิตใจ มีข้อเสนอแนะคือ ควรจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมประจำหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนเกิดความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมและควรจัดให้มีการอบรมเพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงหลักธรรมในการพัฒนาทางด้านจิตใจ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยบทบาทของพระสงฆ์ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยบทบาทของพระสงฆ์ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่าปัจจัยบทบาทของพระสงฆ์ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ปัจจัยการศึกษาสงเคราะห์ และปัจจัยสาธารณสุขสงเคราะห์
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์พบว่าควรจัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมกับอปท. และควรประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณสำหรับเป็นทุนการศึกษาแก่เด็ก

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นซึ่งสามารถนำไปสู่การอภิปรายผลได้ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิจัยระดับการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

จากผลการวิจัยระดับการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ที่พบว่า ระดับการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นเพราะพระสงฆ์ในชุมชนตำบลรัตนบุรี มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านสังคมอย่างชัดเจน โดยมีการอำนวยความสะดวกสถานที่ภายในวัดในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของคนในชุมชน อีกทั้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านการปกครองอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการนำพระภิกษุมาเทศน์พระธรรมเทศนาให้ชาวบ้านฟัง เพื่อให้ชาวบ้านได้รู้ถึงหลักธรรมของพระพุทธศาสนา และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา นอกจากนี้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านการเมืองแบบบูรณาการ โดยมีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน เล็งเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง รวมถึงมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง โดยมีการแนะนำประชาชนให้รู้จักการดำรงชีพด้วยการปฏิบัติตามแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะบทบาทที่เป็นรูปธรรมตามแนวคิดของพวงเพชร สุรัตน์วิกุล (2542) และงานวิจัยของพระสุภาพ สุภาโว (บัวบรจ) (2561) ที่ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครราชสีมา โดยผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครราชสีมาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยปัจจัยบทบาทของพระสงฆ์ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

จากผลการศึกษาปัจจัยบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ที่พบว่า ปัจจัยบทบาทของพระสงฆ์ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 3 ตัวแปรได้แก่ ปัจจัยการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ปัจจัยการศึกษาสงเคราะห์ และปัจจัยสาธารณสงเคราะห์ ทั้งนี้ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการเข้าไปพัฒนาชุมชนนั้นเป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เกี่ยวข้องกับการควบคุม และส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ ที่เคยถูกจัดเป็นอำนาจหน้าที่ของสังฆมนตรีแห่งองค์การ 4 ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2484 ที่กำหนดบทบาทให้พระสงฆ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางศาสนาและสังคม เพื่ออยู่กับสังคม ดังนั้นพระสงฆ์จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือและมีบทบาทในการกระทำการกิจกรรมต่างๆ ด้วยเหตุผล 3 ประการ (จุไรรัตน์ บุญที่สุด, 2556, น.9) คือ การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัยสี่ที่ชาวบ้านถวาย สภาพและเหตุการณ์ในสังคมย่อมมีผลเกี่ยวกับการบำเพ็ญปฏิบัติสมณธรรมและโดยคุณธรรม คือ เมตตาธรรม พระสงฆ์จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ อีกทั้งพระสงฆ์ในชุมชนตำบลรัตนบุรียังคงมีบทบาทในการเป็นผู้นำทางสังคมของพุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะผู้นำทางจิตใจ การที่พระสงฆ์มีบทบาทมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามบทบาทอันพึงกระทำได้ ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนในทางที่ดี และการพัฒนานี้จะต้องเป็นการพัฒนาที่ควบคู่กันไปทั้งทางด้านวัตถุและการพัฒนาด้านจิตใจเพื่อให้เกิดความสมดุลในการดำรงชีวิตของประชาชนในปัจจุบัน โดยหากมองย้อนกลับในด้านประวัติศาสตร์ไทยในทุก ๆ สมัย บทบาทของพระสงฆ์ในการสร้างคุณูปการต่อสังคมไว้หลายประการ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2542, น.21) ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูอรุณสารโสภิต (2553) ที่ได้วิจัยถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในเขตอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ปัจจัยการศึกษาสงเคราะห์ และปัจจัยสาธารณสงเคราะห์ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อ

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระสมคิด ศรีสมบูรณ์ (2559) ที่ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและด้านการพัฒนาจิตใจ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ สุทธิชัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้การช่วยเหลือ และดูแล ในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ตั้งแต่นั้น จนเสร็จสมบูรณ์ ตลอดจนคณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งคณาจารย์พิเศษทุก ๆ ท่าน อีกทั้งขอขอบคุณตัวแทนผู้นำชุมชน ตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนและตัวแทนเยาวชน ในเขตชุมชน ตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี ผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม ที่ได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

พระสงฆ์ในชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ควรมีการจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์ และมีการมอบทุนการศึกษาแก่เด็กที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์อย่างต่อเนื่องและทุกระดับชั้น อีกทั้งควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดโครงการค่ายปฏิบัติธรรมตามสถานศึกษาต่างๆ ในชุมชน รวมถึงควรจัดให้มีการสอน การบรรยายเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็ก และเยาวชนทั่วไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีศึกษาถึงประสิทธิผลของการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ รวมถึงมีการศึกษาวิจัยเพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาชุมชนตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

เอกสารอ้างอิง

- ปลื้ม โชติขัญยางกุล. (2550). *กฎหมายคณะสงฆ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2539). *การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
- _____. (2542). *พุทธธรรม: ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุภาพ สุภาโว (บัวบรรจง). (2561). *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมคิด ศรีสมบูรณ์ (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พวงเพชร สรรตณกวีกุล. (2542). *มนุษย์กับสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัมพร สุคันธวิช และศรีรัฐ โกวงศ์. (2553). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Cronbach, Lee. J. (1990). *Essentials of Psychology Testing*. 5th ed. New York: Harper and Row.

- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion-Referenced Test Item Validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd Ed). New York: Harper and Row.